

φράσιν τοῦ Βερανζέρου· τώρα ἐπικρατεῖ νάρκη καὶ σκότος, ἐκεῖ ὅπου πρὸ ἡμερῶν ἐβασίλευε τόσον φῶς καὶ τόση ζωὴ! Ζήτημα εἶνε ἂν ἡ συγκέντρωσις τῶν θεαμάτων θὰ παραμένῃ διαρκῶς ἐκεῖ ὅπου μετηνάστευσαν ἢ ἂν θὰ ἐπανέλθωσι, τώρα ἀφοῦ ὁ χώρος τῶν Ὀλυμπίων ἐξωραίσθη, εἰς τὴν ἀρχαίαν τῶν κοιτίδα. Τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ λύσῃ τὸ προσεχές θέρος· πλὴν οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ λύσις, τὸ ἐπ' ἐμοὶ εὐχομαι θερμότερα ὄχι μόνον νὰ μὴ ἐκλείψωσιν, ἀλλὰ καὶ ν' αὐξήσωσιν εἰς ἀριθμὸν τὰ τόσον πρωτότυπα εἰς τὸ εἶδος τῶν, τόσον φαιδρά, τόσον θορυβώδη ὑπαίθρια θέατρα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν μόνην διασκέδασιν τῶν Ἀθηνῶν, παρέχοντα εὐρὺ καὶ ποικίλον ἀναψυχῆς στάδιον κατὰ τὸ θέρος, εἰς τοὺς καταπεπονημένους κατοίκους αὐτῶν καὶ ἀφορμὴν λάλου παρεκβάσεως εἰς ἡμᾶς τοὺς ρωποπεπερηθήρας χρονογράφους.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ ΤΗΣ ΑΓΑΘΗΣ ΤΟ ΠΗΔΗΜΑ

Α'.

Ἐβαίνομεν ἐπὶ τῆς εὐρείας ἀμαξιτῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Ἰτέαν, μέσφ τῆς στενοχώρου πεδιάδος τῆς Ἀμφίσσης. Τὰ χονδρὰ καὶ γηραλέα στελέχη τῶν ἐλαιῶν ἐξετείνοντο ἀμφοτέρωθεν κατὰ πυκνὰς συστάδας, μέχρι βάρους, εἰς μυχὸν σκοτεινὸν καὶ ἀνήλιον. Ἐκείθεν δὲ ὄρθουντο, ἀποτόμως περικλείοντες ὀλόκληρον τὴν ἔκτασιν, βουνοὶ ὕψηλοί, αἰματώδεις τὴν ὄψιν ἢ κατάμαυροι ἐκ διαδοχῆς, πλήρεις σπηλαίων καὶ προεξοχῶν καὶ ἀδύτων, πυργίσκων φυσικῶν, ἐκτεταμένων ἐπάλλξεων, πετρωδῶν σπονδύλων καὶ γόμφων, ὡς προκατακλυσμιαίου θηρίου σκελετοί, ἀμαυρᾶς μοναστηριακῆς στέγης ἀριστερά, τριῶν πενιχρῶν χωριδίων δεξιὰ καὶ τῶν καταρρεόντων τειχῶν τῆς πόλεως ὀπισθεν. Καὶ ἂν που διεκόπτετο ἡ συνέχεια τοῦ βουνώδους τοῦτου περιβάλλου, προέκυπτον διὰ μέσου βαθυκύανοι αἱ πλευραὶ ἄλλων ὄρέων καὶ αἱ κορυφαίων, κατάλευκοι ἐκ τῶν χιόνων, ὡς κρυστάλλινοι πύργοι εἰς ὕψη θεόρατα.

Ὁ ὁδηγός μου, μεσόκοπος τὴν ἡλικίαν Ἀμφισσεύς, μετὴν συνήθη ἐκ κυανοῦ μαλλίου ἐνδυμασίαν τῆς πατρίδος του, τὰ τσαρούχια εἰς τοὺς πόδας, τὸ σελάχι εἰς τὴν μέσην καὶ τὸ μαῦρον ἀτλαζωτὸν σκουφάκι εἰς τὴν κεφαλὴν, βεδίζων παραπλευρῶς τοῦ ρωμαλέου ἡμίονου του, ἐπέδεικνυεν εἰς ἐμὲ τὰ χωρία καὶ κατανόμαζε τὰς τοποθεσίας, ἀφηγούμενος τὰς παραδόσεις καὶ τὰ γεγονότα μετὰ τῆς αὐτῆς στωμυλίας καὶ πειστικότητος.

— Νὰ καὶ τὸ Ἀγαθῆς τὸ πηδήμα· εἶπεν αἰφνης, δεικνύων μοι διὰ τοῦ μαστίγου δεξιὰ.

Εἴχομεν ἀφήσει ἤδη τὴν ἀμαξιτὴν ὁδὸν καὶ ἀνεβαίνομεν πρὸς τὸ Χριστόν, ὅπερ ἐφαίνετο ὀρθούμενον κατέναντι, ἐπὶ τῆς βαθουλῆς πλευρᾶς τοῦ βουνοῦ. Δεξιὰ ἀπέκλυε τὸν ὄριζοντα, ἐν ἐπιμήκει καὶ καμπύλῃ διαγραφῇ ἡ Κίρφη ἢ ἡ φαλακρά καὶ ἐστιγμένη πλευρὰ ἀπέστειλεν ὡς ὁρὰ ζῶου, χάσαντος τὸ τρίχωμά του. Ἐφαίνετο βραχεία τοῦ ὄρους προεξοχή, ἀποτόμως ἀπεσκευασμένη κατὰ κάθετον, τὸ Καρρούλι τοῦ Καλόγερου, τοῦ περιφήμου ἀρματωλοῦ Ἀλέξη Καλόγερου ἢ σκοπιὰ καὶ κάτω, συγγεόμενος ἐκ τῆς ἀποστάσεως μετ' αὐτοῦ, ταπεινὸς βράχος, αὐχμηρῶς πρασινίζων καὶ ὀρθογωνίως προέχων πρὸς τὴν πεδιάδα τοῦ Χριστοῦ. Ἐνῶ δ' ἐγὼ ἀνηρεύων διὰ τοῦ βλέμματος τὸν βράχον ὃν μοι ἐδείκνυεν ὁ ὁδηγός καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ ἐκκλησιδίου τοῦ ἀγίου Γεωργίου, καὶ τ' ἀμαυρὰ θεμέλια τοῦ ἀρχαίου τείχους τῆς Κρίσσης ἀνεζήτητον δὲ κατ' ἐμαυτὸν τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης ὀνομασίας του, ἤκουσα τὸν ὁδηγὸν ψιθυρίζοντα:

— Νὰ πού φέρνουν ἡ ἀγάπες καμμιά φορά!..

— Τί ἀγάπες;

— Βέβαια· ἂν δὲν ἀγαποῦσε, δὲ θὰ πήγαίνε νὰ γκρεμισθῇ ἔς τὸ βράχο ἡ Ἀγαθῆ.

Καὶ χωρὶς νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ἐκφράσω τὴν ἀπορίαν μου διὰ τὸν συλλογισμόν του αὐτόν, ἤρχισεν ἐν ἀφελεί καὶ ἀπλοϊκῇ φράσει νὰ διηγῆται τὴν λυπηρὰν ἱστορίαν τοῦ πηδήματος.

Β'.

Ἦταν Χρισσαίτισα, κόρη τοῦ γέρω Ἰζαμανίκα, τοῦ προεστοῦ. Καὶ τί ὠμορφιά ἦταν ἐκείνη! νεράϊδα νῆπτον πάλι τέτοια ὠμορφιά δὲ θὰ τὴν εἶχε. Σὰν ἐπάαινε τὸ σούρπωμα ἔς τὴ βρῦσι τῆς Σωτήρας νὰ γιομίσῃ, τὰ παλληκάρια ἐστέκονταν ἀραδιαστὰ ἔμπροστά της, διψασμένα ν' ἀρπάξουν καμμιά ματιά. Μὰ ἐκείνη γιὰ ἐνὸς μονάχα εἶχε τῆς ματιῆς καὶ τὰ χαμογέλοια της, γιὰ τὸ Φλώρο, τοῦ γέρω Τάσου τὸν ἔγγονο· γιὰ τ' αὐτὸν ἐφύλαξε τὴν ὠμορφίαν της περιωρισμένη, σὰν τὸ φιλάργυρο τὸ χρυσάφι του. Ἄν ἔρριχνε καμμιά φορά τὴ ματιά της σπαθὶ μέσ' ἔς τὰ παλληκάρια δὲν τὸ ἔκανε παρὰ γιὰ νὰ βρῇ ἐκείνον. Καὶ σὰν τὸν εὔρεσκε, ἔβλεπε τὰ χαμογέλοια καὶ τῆς λιγειμένες ματιῆς βροχὴ ἀπάνου του... Κακόμοιρα νειάτα ἄδικα τοῦ χανῶστε!..

Μὰ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθειαν τ' ἀξίζε καὶ τοῦ Φλώρου ἢ τὴν ἀγάπην. Ἐνα δεινρὶ ἐκεῖ ἀπάνου ἔς τὸν καιρὸ του, ἕνας λεβέντης ὡς ἐκεῖ-σωστὸ στηλιάρη πουργαρισὸ! ἔς τὴ δύναμι ἔμπορῶ νὰ σοῦ πῶ ὅτι ἔφθανε τὸν ἀντρειωμένο πού λέν

πῶς ἐξερίζωπε τὸ Βελούχοβο πέρα, ἔς τοῦ Μαλανθρίου τὸν κάμπο· καὶ ἔς τὴν λευθεράδα τὸν Ἀντρίτσο, τὸν ξακουσμένο κλέφτη τῆς Λειβαδιάς. Τῆς γιορτάδες, σὰν ἄλαζε κ' ἐκρέμαγε ἀπάνου τ' ἀσήμια τοῦ παποῦ του, δὲν τὸν ἔφθανε ἄγγελος γραμμίνος. Γιὰ τ' αὐτὸ ὄλοι ἔς τὸ χωριὸ ὅσοι ἤξεραν τὴν ἀγάπη τους, ἔλεγαν πῶς ἡ Ἀγαθὴ κ' ὁ Φλώρος ἐγεννήθηκαν μόν' καὶ μοναχὰ γιὰ νὰ γενοῦν ζευγάρι. Καὶ τ' ἄλλα παλληκάρια, ἂν κ' ἐζήλευαν γιὰ τὴν τύχη αὐτῆ τοῦ Φλώρου, μὰ μέσα τους τῶλεγαν ἄθελα πῶς τ' ἄξιζε τέτοια λυγερή.

Ὡ, κόσμε ψεύτη καὶ Χάρε κλέφτη!.. Ἐγὼ τὸ λέω καὶ θὰ τὸ λέω ὡς πού νὰ πεθάνω, πῶς ἡ ζωὴ μας κ' ἡ τύχη μας ἀπὸ μιὰ τρίχα κρέμεται. Ἀκούς ἀδερφέ, γιὰ ἓνα καὶ μοναχὸ χαιρέτισμα νὰ χαλάσουν τόσω χρονῶν ἀγάπη!.. Ἀκούς νὰ μὴ συλλογισθοῦν τὰ ντέρτια τους, τὰ δάκρυα καὶ τοὺς καύμους πού τράβαγαν ἐφ' τὰ χρόνια τόρα!..

Ἦταν θυμᾶμαι ὄχι παραπάνω ὄχι παρακάτω τέτοια ἐποχὴ, τὸ Μάϊ. Ἡ Ἀγαθὴ ἦταν φτωχούλα—καθὼς ἤμαστε δὰ ὄλοι ἐδῶ—κ' ἐσύναζε βίκο μ' ἄλλους ἀργάτες ἔςτὸ χωράφι τοῦ γέρω Ζωῖτοῦ, πού εἶνε δ' ὠθεν ἀπὸ τὸ καλδερίμι. Μεσ' ἔςτὸ μεσημέρι νὰ σου καὶ διαβαίνει ἐκεῖθεν ὁ Φλώρος, ἐρχάμενος κάτω ἀπ' τὰ ληοστάσια.

—Γειά σας—γειά σου!

Ὅλοι οἱ ἀργάτες ἔδωκαν ἀπόκρισι ἔςτὸ χαιρέτισμα τοῦ Φλώρου. Μονάχα ἡ Ἀγαθὴ, θὲς ἀπὸ ντροπὴ θὲς ἀπ' ἄλλο τίποτε, δὲν ἀπάντησε παρὰ κατακόκκινη, σὰν τὸ ρουμπίνι, ἔμενε γονατιστῆ, συνάζοντας τὸ βίκο.

Μὰ ὁ Φλώρος, πού γιὰ τ' αὐτὴ μονάχα ἐδιάβη κ' ἐκείθε, γιὰ ν' ἀκούσῃ ἓνα γλυκὸ λόγο ἀπ' τὸ στόμα τῆς, ἐνοιωσεν ἓνα τράνταγμα βαρὺ μέσ' ἔσ' τὴν καρδιά κ' ἐκιτρίνισεν ἄσ' τὸ φλωρί.

—Δέ μὰς μιλάς, ὁρὲ Ἀγαθὴ! τῆς εἶπε, μὲ μισοκομμένη φωνή.

—Δὲν πῆρα χαμπάρι, δόλιε· νὰ μοῦ συμπαθᾶς· εἶπεν ἡ Λυγερὴ μὲ χαμόγελο.

Μὰ τὸ χαμόγελο ἐκεῖνο ἦταν ἀγιάτρευτη πληγὴ γιὰ τὸ παλληκάρι. Ἐγύρισε, τὴν κύτταζε μὲ μάτια βουρκαμένα, μ' ἓνα τρεμούλιασμα παραξένο ἔςτὰ χεῖλη κ' ἔφυγε μουρμουρίζοντας πίσ' ἀπὸ τὰ δόντια του... Ἐπειτ' ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἀκούστηκε ἔςτὸ Χριστὸ πῶς ὁ Φλώρος ἀρρεθωιάστηκε ἔςτὸ Σερνικᾶκι, τὸ ἀντικρινὸ μας τὸ χωριό.

Ἄ! δὲ θὲς ἄλλο χειρώτερο ἀπὸ τὸ θυμὸ! φοβερώτερο θερὸ ἀπ' αὐτὸν δὲν ἔμπορεῖς νὰ βρῆς ἔς τὸν ἄνθρωπο! Σκάφτει μέσα τὴν ψυχὴ σου, σὰν τὸ σαράκι τὰ σάπια πατερά κ' ἐσὺ τὸν βστᾶς· φατιά νὰ βρῆς ἔμπροστά σου πέφτεις σὰν στραβός, ποτᾶμι ν' ἀπαντήσης πνί-

γεται ἀλύπητα, ἀπὸ πείσμα μονάχα, ἀπὸ τὴν ιδέα νὰ χαθῆς ἐσὺ γιὰ νὰ κάμης τοὺς ἄλλους νὰ λυπηθοῦν. Ἔτσι τῶκαμε τόρα κ' ὁ Φλώρος. Καὶ σὰν νὰ φοβούταν θάρρεις μήπως καὶ μετανοιώσῃ ἀργότερα, ἄμα ἔγῃκεν ὁ Μάϊς ἔκαμε καὶ τὰ στέφανα. Μὰ τὴν ὥρα πού γλεντοῦσεν αὐτὸς ἔς τοῦ γάμου τὸ τραπέζι, ποῖος νὰ τῶλεγε πῶς ἡ Ἀγαθὴ, ἡ πρώτη του ἀγάπη, ἐπαράδινε ἔςτὸ Χάρο τὸ κορμί της...

Κακόμοιρο κορίτσι! ἔ'το' ἀγάπης τῆς λαβοματιῆς βοτάνια δὲ χωροῦνε. Τὸ ὄνοιωθε αὐτ' μέσα ἔσ' τὴν καρδιά τῆς, ἡ ἄραχλη. Καὶ τὴν ἴδια νύχτα, σὲ μιὰ ἀνδρῖκια φλοκάτα τηλιγμένη, ἔφυγε, σὰν κλέφτης, ἀπ' τοῦ πατέρα τῆς τὸ σπιτί, ἐπῆγε ἴσα κ' εἰς τὸ βράχο καὶ βάνοντας τὴ φλοκάτα ἔμπρὸς ἔςτὰ μάτια τῆς, νὰ μὴ βλέπει τὸν γχερεμὸ, ἐρίχθηκε κάτω...

Τὴν ἄλλη μέρα, οἱ Χρυσσαίτες πού δούλευαν ἔςτὸ ληοστάσι, εὐροῆκαν κατακομμένο, τὸ δόλιο τὸ κορμί τῆς. Κακόμοιρα νειάτα, ἄδικα πού χανώστε!..

Γ'.

Εἶχομεν φθάσει εἰς τὰς πρώτας οἰκίας τοῦ Χριστοῦ ὅτε ὁ ὀδηγός μου ἐπεράτωσε τὴν διήγησιν του. Ὁ ἥλιος ἔδυσεν ἤδη ὀπισθεν τῶν ὀρέων τῆς Δωρίδος.

Τὰ πυκνὰ τῶν ἐλαιοδένδρων φυλλώματα ἠπλοῦντο εἰς μαύρην σκιάν ἐπὶ τῆς πεδιάδος, τὰ νερά τοῦ Κρυσσαίου κόλπου ἀπέστειλον ἔτι μεταξὺ τῶν νησιδίων, ὑπὸ μαρμακρῶδη σιγῆν ἀποκορύπτοντα τοῦ Ὠρίφου, τοῦ Βυζαντινοῦ ναυάρχου τὸν θρίαμβον καὶ τὰ μύρια ναυάγια τῶν Μωαμεθανῶν πειρατῶν· τὸ Γαλαξειδιον πέραν ἐν τῷ μυθῷ ἦναπτε τοὺς λύχνους του, ἐνῶ αἱ οἰκίαι τοῦ Χριστοῦ ἐφαίνοντο ἔτι ροδόχροες ἐκ τοῦ ἑσπερινοῦ λυκώφωτος καὶ νύγάζετο ἐν μεγαλοπρεπεῖᾳ ὁ ὑπερκείμενος βράχος τῶν Δελφῶν καὶ διεγράφετο εἰς τὸ βάθος ἐν γαλανῷ ὀρίζοντι ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς Ἀραχώδης καὶ κάτω, ἐν τῇ φάραγγι, ἔτρεχεν ὑπὸ σκιάν ὁ Πλειστός. Ἡ διήγησις τοῦ ὀδηγοῦ ἐξηλειφθη εὐθὺς ἐκ τῆς μνήμης μου πρὸ τῆς ρωμαλέας πέριξ εἰκόνας, πρὸ τῆς θεᾶς μαύρης τινὸς σχισμάδος εἰς τὸ βάθος τῆς φάραγγος, τοῦ σπηλαίου τῆς Ἱερουσαλείμ, ὅπου ἐγνώριζον ἔτι ἐξεψύχησεν ἐκ τῶν μυριῶν πληγῶν καταπονηθεὶς ὁ Βλαχαρμάτας Βέργος, ὁ ἐξακουστός κλέφτης τοῦ Μαυρολιθάρου. Ὁ σκοπὸς ὅστις μ' ἐπλάνα ἐκεῖ, αἱ διηγήσεις τὰς ὁποίας καθ' ἡμέραν ἤκουον, ὁ λαὸς αὐτὸς μὲ τὸν ὅποιον ἀνετρεφόμεν, εἶχον ἀφαιρέσει ἀπ' ἐμοῦ παντὸς ἄλλου αἰσθημάτων τὴν ἐντύπωσιν. Τὰ ρωμαλέα σώματα, τοὺς γενναίους χαρακτήρας, τὰς γρανιτώδεις ψυχὰς ὅσας ἀδιακόπως ὄνειροπολῶ, εὕρισκον ἐκεῖ ζωντανὰς εἰς τὴν μνήμην τῶν γερόντων,

εἰς τὰ παραστήματα τῶν παλληκαρίων παντὸς χωρίου, εἰς τὰς τραχείας καὶ ἀποτόμους ὄψεις τῶν βουνῶν, εἰς τὴν βιαιότητα τῶν πνεόντων ἀνέμων, ὥστε τὸ λεπτεπίλεπτον αἶσθημα, τὸ ὠθήσαν εἰς αὐτοθυσίαν τὴν Ἀγαθὴν δὲν συνεκί- νησεν καθ' ὅλου τὴν ψυχὴν μου ὅπως ὁ ἀρεσκόμε- νος εἰς τὸν βρόμον τοῦ κεραυνοῦ καὶ τὴν μανίαν τῶν στοιχείων ἀδιαφορεῖ καὶ εἰς τὸ περιπαθέ- στερον αὐλημα.

Ἦδη ὁμως, ὁσάκις ἀναπολήσω εἰς τὴν μνή- μην μου τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἱστορίαν καὶ ἀ- ναπαραστήσω διὰ τῆς φαντασίας ἐνώπιόν μου τὸ χαῖνον βράβρον οἶον τὸ εἶδα τὴν ἐπομένην ἡμέ- ραν μὲ τὰς κατερριμμένας πέτρας του καὶ τὰ ἀ- φρίζοντα καὶ θορυβοῦντα μεταξύ αὐτῶν νερά του Πλειστοῦ, ὁμολογῶ ὅτι κατέχομαι ὑπὸ ἀμέτρου συμπαθείας διὰ τὴν ἐφάμιλλον τῆς Σαπρούς χωρικήν...

ΑΝΑΡΘΡΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΕΓΕΙΡΑΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΠΑΤΕΙ

Τοῦ συρμοῦ πλέον καντήνησαν νὰ θεωρῶν- ται αἱ διάφοροι παθήσεις τοῦ νευρικοῦ ἡμῶν συστήματος. Καὶ ὅσοι ἀκόμη οὐδὲν ἔπαθον ἄλλο νόσημα κατὰ τὸν βίον των εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἔχωσι παράπονα κατὰ τῆς ἀδυναμίας τῶν νεύρων καὶ τοῦ ἐγκεφάλου των, εἰς τοῦ ὁ- ποίου τὴν ὄχι πλέον φυσιολογικὴν κατάστασιν ἐπιρρίπτουν ὅλας τὰς μικρὰς ἀταξίας καὶ ἀνω- μαλίας, τὰς ἐνοχλοῦσας αὐτοὺς καθ' ἑκάστην.

Ἄλλ' εἰς τοῦτο πταίουσι ὅπως ὀλίγον καὶ αὐτοὶ οἱ φυσιόφιλοι καὶ φυσιολόγοι, οἱ ὁποῖοι ἐν ᾧ πρό- τερον, θεωροῦμενοι ὀπισθεν τῆς ἀρχῆς ὅτι τὰ νευρικὰ κέντρα τοῦ ἀνθρώπου εἶνε τὸ μᾶλλον ἀνεξιχνίαστον ὄργανον τοῦ σώματος, ἀορίστους μόνον εἶχον ιδέας καὶ περὶ τῶν ἀσθενειῶν του, ἤδη ἐμβαθύναντες κάπως εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐξέτασιν αὐτοῦ, εὗρον ὅτι μέγα μέρος τῶν σοβα- ρῶν καὶ μᾶλλον δυσιάτων νοσημάτων ἔχουν τὴν ἀρχὴν των εἰς μεταβολὰς τοῦ νευρικοῦ συ- στήματος.

Οὕτε πρέπει οὕτε δίκαιον εἶνε νὰ δεῖξωμεν ἐδῶ, εἰς τοὺς ἀναγνώστὰς τῆς «Ἐστίας», τὰς προόδους, ὅσας ἐπετέλεσαν αἱ γνώσεις ἡμῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου· ἀρκεῖ μόνον νὰ τοῖς εἴπωμεν, ὅτι διὰ νὰ ἐννοήσωσιν αὐτὰς προ- απαιτοῦνται γνώσεις περὶ τῆς ἱατρικῆς οὐκ ὀλί- γαι, τὰς ὁποίας μόνον διὰ τῆς σπουδῆς τῆς ἐ- πιστήμης ταύτης ἡμποροῦν ν' ἀποκτήσουν.

Ἐν εἶδει ὁμως ἐπεξηγήσεως τῶν κατωτέρω σημειώσεων προτάσομεν τὰς ἐξῆς γραμμάς.

Ἐὰν ἐπὶ στιγμὴν φαντασθῶμεν τὸ σῶμα ἡ- μῶν ὡς κύκλον, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ κύκλος οὗτος ἔχει καὶ κέντρον καὶ ἀκτῖνας. Τὸ κέντρον λοιπὸν αὐτοῦ εἶνε ὁ ἐγκέφαλος μετὰ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ἀκτῖνες δὲ τὰ νεῦρα. Ὁ ἐγκέφαλος μετὰ τῆς παρεγκεφαλίδος καὶ τοῦ προμήκους μυελοῦ πληροῖ τὸ κρανίον μας καὶ εἶνε ἕδρα τῶν τελειότερων λειτουργιῶν τοῦ ἡμε- τέρου ὄργανισμοῦ, ὁ δὲ προμήκης μυελὸς διήκει ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τοῦ ἱεροῦ ὀστού, δι' ὅλης τῆς σπονδυλικῆς στήλης καὶ κατὰ μῆκος αὐτοῦ ὑπάρχουν διεσπαρμέναι αἱ ἀφεταιρίαί, ὅθεν κινούμενα τὰ οἰκεία νεῦρα ἐπιτελοῦσιν ἄλλας λειτουργίας, γινόμενας ἄνευ τῆς ἡμετέρας βου- λήσεως καὶ κατ' ἀνάγκην.

Ὅσον ἀνώτεροι καὶ σπουδαιότεροι εἶνε αἱ λειτουργίαι τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ἄλλο τόσον σημαντικώτερα εἶνε καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτὸν ὁρμωμέ- νων νεύρων, διότι τὰ μὲν ἔχουν ἐντολὴν τινα ἰ- διαίτησαν, νὰ μεσολαβοῦν δηλαδὴ εἰς τὴν ὄρα- σιν, τὴν ἀκοήν, τὴν ὄσφρησιν καὶ τὴν γεῦσιν, ἄλλα δὲ εἰς τὴν μάσσησιν, εἰς τὴν κίνησιν τῶν ὀφθαλμῶν, εἰς τὴν ἀναπνοήν, εἰς τὴν κίνησιν τῆς καρδίας, τοῦ λάρυγγος κτλ. καὶ τέλος τὸ σύστημα τοῦ συμπαθητικοῦ λεγομένου νεύρου διαρρυθμίζει τὰς λειτουργίας τῶν πεπτικῶν καὶ τῶν ἀδενοειδῶν ὀργάνων τοῦ σώματός μας.

Αἱ πραγματικαὶ ἀσθένειαι, δηλαδὴ αἱ πα- θήσεις ἐκείναι τοῦ νευρικοῦ μας συστήματος, αἱ ὁποῖαι προέρχονται ἀπὸ ἀνατομικὴν τινα ἀλ- λοίωσιν καὶ μεταβολὴν εἴτε ἐντὸς τοῦ ἐγκεφά- λου, εἴτε ἐντὸς τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, εἴτε καὶ ἐν αὐτῇ τῇ οὐσίᾳ τῶν κινητικῶν καὶ αἰσθητι- κῶν νεύρων, εἶνε σχετικῶς εὐάριθμοι, ἡ δὲ διά- γνωσις αὐτῶν καὶ ἡ θεραπεία εἶνε ἀποκλειστι- κὸν ἔργον τοῦ ἱατροῦ.

Ἄλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλα νοσήματα, καὶ ὄχι εὐάριθμα, ὡς ἡ ἐπιληψία, ἡ καταληψία, ὁ τέ- τανος, ἡ χορεία κτλ., κατὰ τὰ ὁποῖα οὐδεμία εὐρίσκειται παθολογικὴ ἀλλοίωσις εἰς τὴν κα- τάστασιν τῶν νεύρων, καὶ ἐν τούτοις οἱ πά- σχοντες ὑποφέρουν θεινῶς καὶ κινδυνεύουν. Ἐκ- τὸς αὐτῶν ὑπάρχει προσέτι καὶ ἄλλη μία πάθησις, ἡ ὁποία ἔχει ἀπειροκρίτους φάσεις καὶ τῆς ὁποίας ἡ φύσις δὲν ἐξηρευνηθῆ ἀκόμη.

Ἡ πάθησις αὕτη εἶνε ὁ λεγόμενος ὑστερι- σμός, συνηθέστατος εἰς τὰς γυναῖκας, οὐχὶ σπά- νιος ὁμως καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας, διαφέρων τῆς γε- νικῆς νευροπαθείας, τῆς νόσου τοῦ αἰῶνός μας, μόνον κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἐντάσεως τῶν δια- φόρων καὶ ποικίλων συμπτωμάτων του.

Καὶ ἐλόκληρον ἀκόμη παθολογίαν ἐὰν ἐ- γράφομεν, πάλιν δύσκολον θὰ ἦτο ν' ἀπαρι- θμηθῶμεν καὶ συστηματικῶς νὰ κατατάξωμεν τὰ διάφορα συμπτώματα καὶ τὰς ἐξωτερικὰς